

Ured u Mostaru

Broj: Ž-MO-04-61/15

Datum: 29.06.2015.godine

Preporuka broj: P-136/15

Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH

Trg Heroja 14

71 000 Sarajevo

N/r direktora

Preporuka

u vezi ostvarivanja prava žena oboljelih od karcinoma dojke

I. Uvod

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su u skladu sa članom 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine¹ odlučili po službenoj dužnosti dana 23.03.2015.godine pokrenuti istragu na osnovu saznanja o kršenju prava žena odnosno pacijentica oboljelih od karcinoma dojke u Bosni i Hercegovini.

Prema saznanjima i informacijama Ombudsmena BiH, u određenom razdoblju svake godine dođe do nedostatka citostatika Femara za žene oboljele od karcinoma dojke. Problem se javlja najčešće krajem i početkom Nove godine kada su pacijentice prinuđene kupovati citostatik po veoma visokim cijenama u apotekama.

II. Činjenično stanje i postupak pred Institucijom ombudsmena

S obzirom da je za nabavljanje lijeka nadležan Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija ombudsmena) je dana 01.04.2015.godine zatražila službene informacije iz kojih razloga u određenom razdoblju svake godine dođe do nedostatka citostatika Femara za žene oboljele od karcinoma dojke.

Dana 09.04.2015.godine Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine dostavio je izjašnjenje broj: 01/I-VII-03-3-861-1/15 od 07.04.2015. godine, u kojem se navodi da lijekovi koji suglasno odredbama Odluke o Listi lijekova pripadaju listi lijekova fonda

¹ „, Službeni glasnik BiH “, broj: 19/02, 35/04, 32/06 i 38/06

solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine, koji se finansiraju sredstvima navedenog fonda i koji se nabavljaju od strane ovog Zavoda kao Ugovornog organa, putem javnih nabavki su citostatici, citostatici sa posebnim režimom propisivanja, imunosupresivi, lijekovi za liječenje hepatitisa C i B, lijekovi za liječenje multiple skleroze, lijekovi u tretmanu hemodijalize, lijekovi za liječenje hemofilije i dr. Iz Zavoda ističu da pored toga što Zavod blagovremeno provede postupke javnih nabavki pa i javnih nabavki citostatika i temeljem toga na vrijeme zaključi ugovor/e u toku izvršenja istih događaju se određeni problemi u isporuci prema traženim uslovima ugovora (prestanak proizvodnje lijeka/citostatika, nezainteresovanost dobavljača i proizvođača zbog malih količina – malo tržište, zastoji u isporuci, nemogućnost pribavljanja potrebnih dozvola za uvoz, nedostajanje nalaza o kontroli kvaliteta prve i svake serije koje su obvezni osigurati proizvođač i ugovorni dobavljač, neblagovremene aktivnosti ugovornih veledrogerija/dobavljača na procedurama uvoza lijekova i kašnjenja u predaji uzoraka za kontrolu kvaliteta i dr.), na koje Zavod nema direktnog uticaja. Jedini instrument je samo primjena ugovorenih odredbi jednostrano raskidanje ugovora, te pokretanje novog postupka javne nabavke, što zahtijeva određeno – propisano vrijeme. U nekim slučajevima specifikacije zdravstvenih ustanova na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, prema kojim ugovorni organ pravi narudžbe, prelaze ugovorenu količinu po ranije provedenoj javnoj nabavci i zaključenim ugovorima iz razloga nemogućnosti točnog predviđanja dinamike potrošnje lijekova zbog specifičnosti samog predmeta nabavke, te dolazi i do nemogućnosti isporuka nekih citostatika zbog neravnomjerne isporuke jer dolazi do povećane potrošnje ovih lijekova kao zamjenskih – gdje je to moguće.

Posebno su istaknuli da jedan broj citostatika nije registrovan u BiH, što dovodi do dodatnih problema odnosno usloznavanja procedure za nabavku istih i pribavljanja potrebnih odobrenja, za nabavku putem interventnog uvoza, u skladu sa odredbama Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima. Kako je godišnja potrošnja navedenih lijekova relativno mala kao i vrijednost nabavke istih to dovodi do male zainteresiranosti dobavljača za nabavku navedenih lijekova te za pojedine od ovih lijekova na otvorenim postupcima javne nabavke nije bilo dostavljenih ponuda.

U slučajevima kada se u toku izvršenja ugovora zaključenih na osnovu provedenih javnih nabavki događaju određeni problemi u isporuci prema traženim uslovima ugovora pored instrumenta primjene ugovorenih odredbi i jednostranog raskidanja ugovora, potrebno je pokrenuti novi postupak javne nabavke, što zahtijeva određeno – propisano vrijeme, a do okončanja novog otvorenog postupka jedini način osiguranja kontinuiranog snabdijevanja pacijenata lijekovima, a da ne bi došli u pitanje životi i zdravlje pacijenata, je vođenje pregovaračkih postupaka bez objave obavještenja o nabavci iz dokazivih razloga krajnje hitnosti. Kako i ovaj postupak javne nabavke zahtijeva propisanu proceduru i minimalni propisani vremenski period u kojem se može provesti, to iz tih razloga, a do okončanja postupka javne nabavke, Zavod, saglasno propisanim uslovima, osiguranim osobama, refundira troškove nabavke lijekova pa i troškove nabavke citostatika. Zavod će refundirati troškove nabavke lijekova koji se nalaze u Odluci o listi lijekova i koji nisu na raspolaganju u zdravstvenoj ustanovi (kliničkoj/bolničkoj apoteci).

Navedeni lijekovi će se refundirati ako ih u određenom vremenskom periodu, kada su bili neophodni radi započinjanja ili u toku terapije, nije bilo na raspolaganju u zdravstvenoj ustanovi (kliničkoj apoteci) zbog zastoja u isporuci iz objektivnih razloga ili nestašica lijekova odnosno poremećaja na tržištu, uz uslov da se uz podneseni zahtjev za refundaciju podnese propisana dokumentacija.

III. Relevantno zakonodavstvo

Evropska socijalna povelja

BiH se ratifikovanjem Evropske socijalne povelje obavezala da će osigurati, između ostalog, implementaciju odredbi Povelje koje se izravno tiču ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu. Članom 11 propisano je da svako ima pravo na korištenje svih mjera koje mu omogućavaju uživanje najboljeg dostupnog zdravstvenog standarda.

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima

Član 15

Svako ima pravo na životni standard koji odgovara zdravlju i dobrobiti njega samoga i njegove obitelji, uključujući hranu, odjeću, stan i zdravstvenu zaštitu i potrebne socijalne usluge, kao i pravo na osiguranje za slučaj nezaposlenosti, bolesti, nesposobnosti, udovstva, starosti ili drugog pomanjkanja sredstava za izdržavanje, zbog okolnosti koje su izvan njegove moći.

Deklaracija o promovisanju prava pacijenata u Evropi

Svako ima pravo da ga se poštuje kao ljudsko biće, svako ima pravo na očuvanje fizičkog i mentalnog integriteta i zaštitu svoje osobnosti, svako ima pravo na poštivanje svojih moralnih i kulturnih vrijednosti te vjerskih i filozofskih uvjerenja, jednako kao i nanajveću moguću zaštitu svog zdravlja.²

Ustav Bosne i Hercegovine³

Član II stav I.

„Bosna i Hercegovine i oba entiteta će osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda “

Zakon o zdravstvenom osiguranju⁴

Član 16.

Radi obavljanja poslova i ostvarivanja prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja koja su od interesa za sve kantone, kao i provođenja određenih prava po osnovu konvencija, drugih

² Deklaracija (Amsterdam 1994) zasnovana je na Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima, Međunarodnom paktu o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i temeljnim slobodama i Evropskoj socijalnoj povelji. Sve je dokumente ratifikovala BiH

³ „Anex IV Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini“

⁴ Službene novine FBiH, broj 30/97, 7/02, 70/08 i 48/11

međunarodnih ugovora ili zakona i obavljanja poslova obaveznog zdravstvenog reosiguranja osniva se Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine

Član 100.

Federalni zavod osiguranja i reosiguranja obavlja poslove vođenja evidencija, u oblasti obaveznog zdravstvenog osiguranja, a po potrebi uvozi dodatna statistička istaživanja od interesa za obavezno zdravstveno osiguranje, osigurava vođenje jedinstvenog informacijskog sistema obaveznog zdravstvenog osiguranja, vrši poslove izrade izvještaja o provođenju obaveznog zdravstvenog osiguranja na teritoriji Federacije, obavlja poslove izrade međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju u dijelu koji se odnosi na obavezno zdravstveno osiguranje i provodi ih, koordiniše rad kantonalnih zavoda osiguranja u provođenju ovih ugovora i neposredno učestvuje u međunarodnim dogovorima vezanim za ovu oblast, obavlja poslove u vezi sa ostvarivanjem zdravstvene zaštite u inostranstvu za koje je ovlašten propisima iz člana 41. stav 2. ovog zakona, vrši poslove u vezi s izradom standarda i normativa obaveznog zdravstvenog osiguranja, obavlja poslove izrade podzakonskih akata u vezi sa ostvarivanjem prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, obavlja poslove iz člana 94. ovog zakona, obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i propisima donesenim na osnovu zakona, kao i poslove koje mu povjere kantonalni zavodi osiguranja.

Odluka o listi lijekova fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine⁵

Članom 1 Odluke o listi lijekova fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine utvrđuje se lista lijekova fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine, a koja se finansira sredstvima fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine. Članom 3 navedene Odluke propisano je da citostatici pripadaju listi lijekova fonda solidarnosti.

Zakon o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine⁶

Član 1.

Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine je nezavisna institucija uspostavljena u cilju promovisanja dobre uprave i vladavine prava, zaštite prava i sloboda fizičkih i pravnih osoba, kako je garantovano posebno Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima koji se nalaze u dodatku tog Ustava.

IV. Mišljenje Ombudsmena

Nakon analize dostavljenog izjašnjenja, Ombudsmeni konstatuju da su svjesni činjenice da su lijekovi specifična vrsta roba i moraju ispunjavati propisane uslove u pogledu sastava utvrđenog deklaracijom, kvalitetom, pakovanjem i slično u svrhu osiguranja zaštite zdravlja pacijenata. Podržavaju inicijativu Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH da se od primjene Zakona o javnim nabavkama BiH trebaju izuzeti lijekovi koji se finansiraju sredstvima fonda

⁵ Službene novine Federacije BiH, broj 89/13, 74/14 i 91/15

⁶ "Službeni glasnik BiH", broj: 19/02, 35/04, 32/06 i 38/06

solidarnosti Fedearcije BiH, uz odgovarajuće osiguranje da se za javna sredstva koja su namijenjena za ovu nabavku uz najtransparentniji način dobije najbolja vrijednost.

Iz izjašnjenja Zavoda zdravstvenog osiguranja FBiH vidljivo je da kada dođe do nedostaka citostatika iz objektivnih razloga da isti refundiraju troškove nabavke lijekova koji nisu na raspolaganju u zdravstvenoj ustanovi a nalaze se u Odluci o listi lijekova. Ombudsmeni smatraju da navedene činjenice predstavljaju znatne materijalne troškove za pacijentice s obzirom da je lijek u apotekama jako skup. Posebno, kada se uzme u obzir činjenica da se radi o ženama starije životne dobi koje su u penziji ili nezaposlenim mladim ženama koje lijek nisu u mogućnosti kupiti. S obzirom da se može pronaći u apoteci za neoisgurane osobe, lijek bi morao biti blagovremeno dostupan i osiguranim osobama. Žene oboljele od karcinoma dojke nalaze se u stresnoj životnoj situaciji a nestašica terapije dodatno pogoršava njihovo već narušeno zdravstveno stanje.

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, imajući u vidu sve naprijed izneseno, a u svrhu otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava zaštićenih Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima koji čine sastavni dio Ustava, na osnovu člana 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Heregovine, donose sljedeću:

P R E P O R U K U

Zavodu zdrastvenog osiguranja i reoisguranja Federacije Bosne i Hercegovine

1. Da osiguraju pravo na citostatike koji se finansiraju sredstvima Federalnog fonda solidarnosti osobama oboljelim od karcinoma dojke;
2. Da ubuduće planski i blagovremeno zaključuju ugovore o isporuci citostatika kako ne bi došlo do nedostatka istih u određenom dijelu godine.

O načinu ispoštovanja navedene preporuke potrebno je obavijestiti Instituciju ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema iste.

OMBUDSMENI BOSNE I HERCEGOVINE

Jasminka Džumhur,s.r.
Nives Jukić,s.r.
Ljubomir Sandić,s.r.

Dostavljeno:

1 x naslovu

1 x u spis